

O'ZBEKISTONDA RESURS TEJAMKOR ISSIQXONALARNI TASHKIL ETISH

Durxodjayev Shavkat Fayzullayevich

Tosh DAU Meva –sabzavotchilik va uzumchilik kafedrası q.x.f.f.d(PhD)

Sativaldiyev Furqatjon Azamjon o'g'li

Meva –sabzavotchilik va uzumchilik fakulteti

Issiqxona xo'jaligini tashkil etish va yuritish yo'nalishi

2- bosqich 22-57 guruh talabasi

Ismoilova Sevinch Saidvali qizi

Meva –sabzavotchilik va uzumchilik fakulteti

Issiqxona xo'jaligini tashkil etish va yuritish yo'nalishi

bosqich 23-57 guruh talabasi

Toxirova Farangiz Urol qizi

Meva –sabzavotchilik va uzumchilik fakulteti

Issiqxona xo'jaligini tashkil etish va yuritish yo'nalishi

bosqich 23-57 guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10628505>

Annotatsiya: Qishloq xo'jaligida issiqxonalar ni ahamiyati, resurs tejamkor texnologiyalardan foydalanish va bu orqali yaxshi daromad ko'rish. Aholini mavsumdan tashqari sabzavot va oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash

Kalit so'zlar: Issiqxona, gektar, energiya tejamkor, qishloq xo'jaligi, adyol, xarajat Savdo-sotiq, palatasi.

Kirish: Qishloq xo'jaligi soxasi kundan kunga shiddat bilan rivojlanmoqda. Issiqxona ya'ni himoyalangan joy meva - sabzavotchiligi qishloq xo'jaligining alohida yo'nalishlaridan biridir. Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar tufayli korxonalar yanada samarali faoliyat yuritishi, shu orqali vaqt va xarajatlarni tejash imkonini beradi. Ehtimol, biznesning barcha sohalari texnologik taraqqiyot bilan bog'liq o'zgarishlarni boshdan kechirgan va qishloq xo'jaligi ham bundan mustasno emas. Energiya tejamkor issiqxonalar o'zida soddalik, ekologik toza va tejamkorlikni o'zida mujassam etgan bo'lib, BMTTDning O'zbekiston biznes forumi (2-bosqich) loyihasi, O'zbekiston Savdo-sanoat palatasi va O'zbekiston Savdo-sanoat palatasi hamkorligining qo'shma tashabbusi natijasida ushbu yechim O'zbekistonda haqiqatga aylandi. GEF kichik grantlar dasturi. Shu tariqa, keyingi ikki yilda O'zbekistonning sakkiz viloyatida tanlov asosida tanlangan fermer xo'jaliklarida nisbatan kichik byudjet hisobiga 9 ta energiya tejamkor issiqxona barpo etildi. Mazkur loyiha qishloq aholisi uchun inklyuziv biznes tamoyili asosida yangi ish o'rinlari va barqaror daromad manbalarini yaratdi. Bundan tashqari, loyiha doirasida ushbu yangilik va texnologiyadagi boshqa innovatsiyalar haqidagi bilimlar mutaxassislardan respublikaning boshqa hududlaridagi manfaatdor fermer va tadbirkorlarga ham uzatiladi. Issiqxonaning asosiy ishlash printsiplari noyob va tejamkor passiv quyosh energiyasi texnologiyasidir. Kechasi issiqxonaning tomini qoplaydigan harakatlanuvchi issiqlik izolyatsiyasi "adyol" tufayli kun davomida yig'ilgan issiqlik issiqxona ichida himoyalangan. Qashqadaryo viloyatidagi ana shunday issiqxonalardan birining egasi Ashurov Abdumurodning e'tirofi etishicha, "bunday issiqxonalardagi mikroiklim sabzavot yetishtirish uchun zarur shart-sharoitlarga to'liq mos keladi. Bundan tashqari, issiqxonaning issiqlikni qanchalik samarali ushlab turishi meni hayratda qoldirdi. Qishda ham, tashqarida ayoq va noldan past harorat bo'lganda ham, issiqxonadagi sabzavotlar mutlaqo zarar ko'rmagan va sovuqqa bardosh bergan!" Bunday issiqxonalar dizaynda juda oddiy. Issiqxonaning uchta

devori issiqlik yo'qotilishini kamaytirish uchun loydan qilingan. Bundan tashqari, qish va kuzda quyoshning traektoriyasi hisobga olinadi, natijada fotosintez jarayoni uchun etarli miqdorda quyosh nuri strukturaga kiradi. Issiqxonalar tuproq va zarur ko'chatlar bilan ta'minlanib, turli ekinlar yetishtirish uchun vertikal qurilmalar o'rnatildi. Bunday o'rnatishlar ayrim ekinlarning hosildorligini 5 barobarga oshirish imkonini beradi va imkon beradi suv va o'g'itlardan tejamkorroq va buning natijasida tejamkorroq foydalanish. Loyihada ishtirok etayotgan agronomlar loyiha ishtirokchilariga energiya tejovchi issiqxonalarda bodring, paprika, arpabodiyon yoki hatto gul kabi turli ekinlarni yetishtirish bo'yicha doimiy ravishda tavsiyalar berib boradi. Bunday issiqxonalar o'z samaradorligini dunyoning ko'plab mamlakatlarida, jumladan, Xitoyda (ularning maydoni 700 ming gektardan ortiq maydonga etadi) va sovuq iqlimi bo'lgan Kanadada allaqachon isbotlangan. Nihoyat, energiya tejamkor issiqxona texnologiyasi O'zbekistonga kirib keldi va bu noyob loyiha yirik sarmoyalarni talab etmasdan, mahalliy fermerlarga eng yangi qishloq xo'jaligi texnologiyalarining barcha imkoniyatlarini namoyish etdi.

Bunday issiqxonalar o'z samaradorligini dunyoning ko'plab mamlakatlarida, jumladan, Xitoyda (ularning maydoni 700 ming gektardan ortiq maydonga etadi) va sovuq iqlimi bo'lgan Kanadada allaqachon isbotlangan. Nihoyat, energiya tejamkor issiqxona texnologiyasi O'zbekistonga kirib keldi va bu noyob loyiha yirik sarmoyalarni talab etmasdan, mahalliy fermerlarga eng yangi qishloq xo'jaligi texnologiyalarining barcha imkoniyatlarini namoyish etdi.

Xulosa o'rnida shuni takidlash kerakki bu turdagi issiqxonalarni kengaytirish va takomillashtirish qishloq xo'jaligi sohasida katta yutuqlarga olib keladi bundan tashqari aqholini mavsum va mavsumdan tashqari hollarda sog'lom oziq -ovqat maxsulotlari bilan taminlashda katta ahamiyatga ega.

References:

1. V.I. Zuyev, A.A. Ataxodjayev, Sh.I. Asatov Himoyalangan joy sabzovotchiligi. TOSHKENT 2014 -YIL
2. V.I. Zuyev, Sh.I. Asatov Himoyalangan yer sabzavotchiligi. TOSHKENT 2018-YIL
3. O'z ME birinchi jild TOSHKENT- 2020 YIL
4. Agrobank 100 kitob to'plami 33-kitob Issiqxonalarda mikroiklim sharoiti TOSHKENT 2021-YIL